

A

KELET NÉPE KÖZT
EGY EMBER

1 8 4 1.

Esztergami k. Beimel Józs. betűivel

„Bár csekély erőm
Legyen nekem;
Karomat még is
Föl — emelem.“

Szerző

Abránd-kép

Midőn még nem léteze semmi — midőn még a képzelhetlen „Atomok“ — boríték a semmiséget; midőn még a semmiségben — tán az úgy nevezett — „sötétség“ — leplezé a netalán leendőket; — midőn még, mondomb, az emberi felfogás szerint csak valami most képzelhetlen „chaos“ — lehete: akkor tehát mi sem vala nemde? — volt igen! — egy képzelhetlen „VALÓ“ — de ezen való nem vala szemlélhető, mert a kaján látvágy ha lett volna is, a sötétséggel nem daczolhata; — sem hallható; mert a ravasz

hír ha lett volna is kitől még meg sem hallgattatok vala Tehát azon semmiség közt mondott „való“ tán csak pipázva; (hisz nem volt miből) létezhetett; — semmiről tanakodva önmagával a hatalmában volt leendők sorsáról? — óh nem! — mély csendben ugyan, de nagy tervet készítendő — (p. o. mint most egy nemzet boldogítása) létezett csak magányban, segédre szükséget nem látván; — mert véghetetlen hatalmú, és végzetlen belátása lévén, — önakaratja azonnal valósúlva lön. — E valósulások között, az áldott világosság első helyet foglalván; látható vala: mikint a véghetetlen valónak még a semmiségben! léte is nemcsak pipázás — hanem, mondom, a lett világosság által szemlélhetővé lön: „a sors könyvének a semmiségben munkált terve“ — már ugyan nem egész épségében, mivel némelly alakjai ez anyagi földünknek már valosúlvák. s a sok. könyvből reá háramló „jó“ elhintve vala.—

Nagy vállalat

Hogy — hogy nem történt, feszegetni nem szélom; mikint a „sorskönyv tervének“ léte a már ekkor számosból lények között tudva lön: — a kaján vágy tudni a jövendőt, nem adatván e lényeknek; eltökélek magokat, bár erőszakkal is a sorskönyvben létezőket megtudni. —

Gyűlést tartottak tehát; — zajos vala együlvés; — mert midőn az egyik azon indítványt tenné: hogy olly lajtorját kelleték csiná-

landni, minek vége bizonynal eget érne (mert itt vélték létezni a sors könyvét) — rögtöni „éljen“-nel üdvözöltetett; s derék hazafinak kiáltatott. Egy másik azt állítván — mikint csak az ő erdeje volna szerecsés a legmagasb fák dicsekérvisei; — már némellyek az ülésben lévők arra értétek: mikint ő dicsekedhetik a legmagasb fák ajánlatival; meg nem szünni akaró „éljen“-! — rikótoltak neki; egynémellyek sziszegtek ugyan mint kígyók; — de oka a volt; hogy nézik is magas fáik lévén, szép árért a közösnek eladandóknak vélték; — egy harmadik azon indítványt tévé: „mikint aláírás utján vélné beszedendőnek azon segélyt, mi e roppant célfeliréséhez kivántatnék;“ hasonlón meg „éljen“-eztetett. Egy negyedik; ötödik; tizedik és századik csak azon megjegyzéssel járóit a harmadik indítványához; — mikint hazafiúságból, a kiküldöttség tagja ugyan leend, a feltett célról szánt szükséges beszedésekkel; — de azt

nem kívánhatja a gyülekezet: „hogy ők itt fáradozván, még segédkezeket is nyújtsanak az adakozásra“—„éljen“-nel fogadtatott; kivéven egynémellyeket, — kikben a közjóért munkálkodó — nem dicsvágы, hanem öntudat munkált, nagy elszánással, a tény előmozdítására nevüket aláírák; kik mint a többiek harsogó „éljen“-kiáltásokkal tisztelteitek. — Az ajánlott adakozások beszédesére, csak hamar küldöttség választatott; nem csekély napi dij mellett: mert mondák, hogykülönben föl nem válalhatják önkárosodásuk nélkül. Mivel pedig mintegy országos küldöttségnek tekinthetők valának; azon napi-dijt húzták. — Ezek is meg nem szűnni akaró „éljen“-kiáltásokkal tisztelteitek. — Némelly ollyanak is szemlélhetek az ülésben, kik csak azt várták: hogy valamelly' tag elhagyja beszédét; ha csak köhögés, vagylélezet- vétele végett is; minden „éljen“-t harsogának torkaik. —

Egy tag később jövetele szembetűnő lévén „éljen“ rikótásokkal fogadtatott. — Ennek nagy férfiúnak kelletik lenni, azt gondolnék, ha nem tudnék; hogy néha ollykor mondott beszédét más készíté, és ő mint „Pál“ ön vett verseit mondja el; — nem lévén másra szüksége: csak a már számosb hírlapokban való dicsérés olvasásnál „illy pompás, illy egybefüggő, illy lelkesedéssel, s oh minő nemzetiséggel egybekapcsolva szavalt“ — de vissza ezé-lomhoz: A gyűlésen mindannyi indítvány a tömérdek „éljenek“ közt megbukott; — már mi remény se vala a feltett cél végrehajtása módjáról, pedig minő lelkesedéssel, s minő tűzzel „éljeneztetett“ bár minő indítvány is, lát-tuk; — a tüzet, megmondjam, hogy „szalma-tűz“ volt. — A bukásnak még más okát is megsúgnám; de itt csak annyit mondok; mi-ből megértendi, ki akarja.

Nem bánom; zsebeim telvék.

Azon tag által, ki késő jöve, — lehet csak azért: hogy majd éljeneznek, — más kecsegétek több indítvány adatott elő. — De állíttani nem merem, hogy az ő eszméje lett volna; — lehetett ollyané, kit a sors könyve arra határozott: hogy neki a gyűlésekben szava ne legyen ugyan; de eszméit a minden tudótól kölcsönözve, adja el másoknak vagy barátságból — vagy pedig p..... t.

Az elfogadatott indítvány vaja: — „hogy részvények útján, a feltett célra elegendő

segédeszközök, — a vett részvény napjától, kétszeres kamat visszafizetése mellett— gyűjtendők leendenek, terv sikerülte után a sors könyvével, a részvénysesek monopóliumot üzendők.“ — Az indítványt mindenki pártolta, mivel a kétszeres kamat tüstént ott fizetteték vissza; sokan ugyan nem e szempontból, hanem nemzetiségből, hogy így czélt érvén a rögtöni mindenben való haladást előmozdíthatnák. — Csakhamar annyi részvénysesek jelentkeztek, hogy a társaság a részvényeket megszüntetni vala kényeten, ‘a később jött tag indítványára, — most bizonyos vállalkozók, — a sorskönyv megtekintését, s ha lehetséges leend, elhoztását, hol-hol nem magokra vállalván; — számtalan „éljenek“ közt merre-merre nem, elindulának.

Ez alatt hon a részvények három annyi becsre rugaszkodván, az indítványozó tag részvényeit mind beválta; — megtelvén zsebe, semmi párfogással a tény eránt nem mutat-

kozék, — ez a bőrzékbén részvény.csökkenésül szolgált azon okból is: mivel egy hírlap azt hírlelé; hogy a vállalkozók megszöktek; — a másik hírlap: hogy elfogattak; —. a harmadik azt állítá: hogy azon léghajó — min a felemelkedés történt; — s mit „Green angol aeronauta ezredik ősapja készile; több száz magyar mérföld távolban szétrepedt légyen“ — s hogy a szerkesztő hiteles tudósításból írja; — talán maga láttá? — nem tudom, de mivel azon szerkesztő nagy hírben, névben vala, és mivel lehet az ő zsebe is teli lőn; tehát a részvények csudálatosán lecsökkenve kamat többé nem is fizetteték, s a vállalat abba maradt — s megbukott, a főfő indítványozónak, és a hírlap szerkesztőnek zsebe megnehezülése után. —

Ősi nyelv.

A vállalkozók azt mondották: — kikkel egy hírlap-szerkesztő is vala, hogy ujságúl írhasson vagy a fővárosi burgeroknak hazudhassak valamit — hogy ők látták volna a sors könyvét; — de mivel egy lénynek épen volt kezében; mitől ők mint mondák vissza rettenének s „panicus“ félelembe estek, mint a Scithák egykor a szamár-ordítástol; — csak annyit olvashatónak; „kelet népe közt egy ember 1841 és ezer nyolezszász“ de a többöt mint a roppant hiteles szerkesztő írá, nem láthatók. —

Három könyv még azon felül csukva lévén, az egyik útitárs azt jegyzé meg: hogy mindeniknek saját „czíme“ dél, —nyugot, — éjszak, „magyar nyelven“ leendett volna írva.

Ezen utazó szavai alkalmul ne szolgáljanak valakinek; — ki csak illyesmit feszegetni szeret; — egy tudomány-tárt kiadni — illy czím alatt: „Mielőtt a nagy semmiségből földünk lett vala: — már édes magyar nyelvünk létezett“ — kétlem. —

Tán való.

Voltak idők, — s remény — leendnek még mellyben azon író szavai teljesülendnek; ki mondja: hogy a sors könyve, — vagy a nagy idők folyama, néha úgy hozza magával: — hogy kicsin, s parálynak születve legyenek ugyan némellyek, de a nagy idők súrlódása által felizgatva,— azon parány és a tömérdek népraj közt észrevehetetlenül lappongva létezők — mintegy újonnan születve; felsőbb hivatást érzők, a népraj tömkelegé-

ből kilépve „Nagyokká“ váljanak. — Olly nagyokká e, hogy a néprajtól körülvéve, szinte felsőbb lények tekintessének; — s bíbor diadahni koszorúval üdvözöltessének? — Vagy olly nagyokká e? hogy bár melly társas körben félistenkint bámultassanak? — Vagy olly nagyokká e csak? kik parancsvágyból, szolgailag másokat lealázva tüntetik elő magokat? nem tudom — de mind lehet. —

Úgy e nagy Ő?

Ollykor a hír — név, rang, erény — kor — eszmék stb. felkapván az embert, hurczoljak a féktelenség lován, útjában neki gát nincs, sem akadály — nem is lehet; — mert hiszen ő neki drága az idő, drágább mint a kincs, mellyet föld gyomra rejtf; — neki gyorsan kelletik haladni; mert itt az idő, elkésünk, s ő tudja jól hogy a holnapi nap titok előttünk; és csak tán ez utó-

nap, e földön mulatni — de ő ezt is haladásnak szenteli, — ő felfalni kíván minden ma, mert holnap tán már késő leend; — de lova őt elragadta nagyon, csillapítni kellene nemde? oh igen! de jaj nagyon tüzes, megrug — hadd szaladjon tehát; jó — míg kifáradván lankadtan lerogy; — itt eszméibe az elpazarlott időt visszavarázsolandja; de erre már késő leend. — Lassan fog tehát a célcsoporthoz kezdeni; bele nem unatkozik, ne féltsd! mert vagy dicsvág, — vagy önkény — vagy hazafiság — erény — szabadság stb. fogják ösztönözni őt. — Ilyen leend ez — mert a népraj tolongva fog körülisé bokolva hajongni, — nagy leend ő — mert a raj őt félistenkint tisztseli, — kezébe adván vagyonát, mindenét, mert: „deficiente pecu deficit omne nia.“ —

Köszönét.

Jatalma e nagy embereknek mi leend, nem tudom; — czélja elérése — vagy nemzete virultsága — vagy csak az olly kedvelt „éljen“ hajházata, — vagy, mi még könnyen lehet, mivel ő mindenét hazájának áldozni kész holtáig, és meghatározottnak jelenté magát, mindenét oda adni szóval; — de hát ha véletlenül postára teszik — vagy mivel ez nem halad olly hamar, mint vasúton gőzkocsi, véletlenül ide helyezik —

s a hold szép fényinél tova hurczolva, minden lehetőtől még tegnap eszméit fejtegetve; ma, vagy holnap a néprajz várakozásának már-már eleget teendő — kitálalni akará; — fájdalom! de őt betálalák, azt sem fogja tudni, mikor leend reggel, — mert tőle csupán csak, s nem többet: mint a *teste* felső részit kívánva; hazájától távol megdicsőítik. — Szép jutalma volt neki — nemde? — óh igen köszönöm! — Ez egyé — más jutalom másiké leend. — S kérdem, ki határozta el mind ezt? — miért kelleték így történnie? — hogy már történt, elmondani nem czéлом, olvassunk — s látandjuk. —

A vad mén.

Voltak ugyan nagyok, kiket a nagy idők súrlódásai, talán a népek nyughatatlansága miatt közülök kiemelve, a vad, arab, pusztákon, hogy — hogy nem fogott, ménre ültették; ezt nevetve szemléié azon fő, kinek hatásköre még akkor annyira terjedhetett, hogy intése parancsára megszüntették vala; — mondom csenddel nézé — okát némaságának csak ő tudhatá, vagy így kelle törtennie? nem tudom! Azon mén vad lévén na-

gyon iszonyú vágtatással, — fáradhatatlanul haladva, olly helyekre is hurczolá urát: hol minden angyali fejér volt; na ti képmutatók szerettetek volna ezen angyali fejér földön lenni, de a lovag még távolban látá ugyan azon mélységet, melly előtte tátoga— öt mindenestől csak egy lépést tova — már elnyelendő; — kétségbecsű helyzete lehete — borzadva magam is — — szinte nem bírom tovább tollamat; kiejtem csak úgy is most viruló kezemből, — s könny csordul szemeimből — s könnyemtől visszaborzadok, — mert vértől kevert csep gördüle szememből; mert szemeim magok elébe varázslák — a múlnak vértől tajtépző téréit; — mondom mint távolban látszó zivatar felhőből következő vész — mint sötétségtől ki nem szemlélhető tátogó örvény; — majd úgy is: mint a tengeren vész s zivatar közt szabad kényre bocsátott hajó, mellynek tetején a kormányzó a sötétségtől tova nem látva; csak ha-

mar iszonyú villáin által borzadva szemléli: hogy menedék többé nincs, mert — a szél dühe, hajóját egyenest a szirtnek csapja; — ō is meglátó ugyan veszít; de mire most szüksége leendett, — az az emberi hatalmat fölülmúld. —

Bebukott tehát az ōt olly kedvesen fogadott mélységbe, — s egyvalakinek hatalmába kerülvén; kénye szerint bánhatának vele, — óh igen — de mivel annak nem olyan mindennapि koponyája volt; — bár csak úgy hentsergett vala az is, mint enyim — meg ne ijedj — vagy tiéd — de atyafi, — vagy felkent — vagy mi volt, nem tudom; — tehát csak gyönyör, s bájoló szigetbe bokrok közé küldék — hogy ott csatázzon, s boldogítsa nemzetét, haladva mint neki tetszik kénye szerint; — katonái a madarak valának, csatamező az ész végletes, sége; — s e közt végzé pályafutását. —

Lám — ez is megbukott! — s miért? — nem csalódom tán:,mert tüzes féktelen lova elkapta őt; és Így lehetetlen vala neki kimon-dani a n e t o v á b b a t“ — Voltak, kiknek terve, ik dicsőültek s kiket az éjszak áld — s tán áldani fogja az utóemberiség. — De ezek, mielőtt elindulának — bár tüzes lovaikra — te, le homokzsákokötének.

Egy ember.

De tán léteznek most is nagyok — csak hogy még nem üte órájok, midőn a nép tömkelegéből a nagy idők folyamatja által, mintegy kimutatva leendnek; — hogy döntsék — vagy élteksek embertársait tova. —

Oh vigyázzatok ti! kit a sors a pórból fölemelt vagy emelend, s kiknek majd hatás körötökben leend vagy van minden, se giteni embertársaitokon. — Mert az elnyomott emberiség zaja az égbe hatni látszik—

— Vigyázva tegyetek mondóm, s fékezzétek lovaitokat, kik tán titeket, s jó szándo kotokat, — zablátlan hurczolni óhajtnak lefeléazon fonalon: minek felső vége a mindenhatóval — Tudomány — felvilágosodottsággal és eszmék tehetségivel, az alsó pedig a pokol, sötétség — és elnyomatással kapcsolatban van. —

Te nagy! kit a sors arra látszaték tán határozni hogy a kelet nép raj közül kitűnjél; — vagy te parányi kit csak a véletlenség — a nagy idők folyama, — vagy a zagyva nép nyughatatlansága a néptenger tömkelegéből kikapva hurczol fönt; és tündöklőt — hogy dönts — vagy építs — kérlek! — visgáld lovad mi előtt útra kelsz; hosszú leend az, s tartós, egyenetlen, tömérdek szikla utadban, — lovad patkója hegyes legyen, zablád erős, bár hol megtartható általa lovad, s csak mondóm vigyázz! s lassan haladj; minden léptedet visgálva valljon — nem csáb e az —? s ha bár hízelkedőleg, s kényed sze-

rint menend is kitűzött pályád, czélod felé; neki ne rohanj — mert hisz magad is tudod: hogy késő a tett után bánkodás! — döntél már — s átok heted íziglen szálland reád.

És te raj! ki ezen nagy eszközei leendtek: — te zagyva nép mondóm! ki által majd azon volt parány tényit czélhoz viszi, neked mást nem mondhatok: mint hogy: „nem mind arany a mi fénylik“ — s azt hiszed:— hogy az arab pusztákon ugrándazó mén, irigyi az istállóba kötött társa dolgát? — s ne gondold, hogy azon madár, melly kalitkába zárva van, bőven pótoltatván minden szükségei, boldogabb lenne annál — melly a sivatag erdőben fütyörészve; élelme kutatása után jár? —

Kutya — bőr.

Szabadság! — Szabadság — most is hangzik ugyan, de koránsem annyira, mini az előkorban. — Oh ekkor szünetlen kiabálták mint mosta,, józan haladást“ a szabadságot, — pedig fogadni mernék ezredig sem tudá át gondolni sein az igazi szabadság eszméjét; s nem tudá,— mikép lehet valaki szabad? mert tűzzel vassal ugyan rajta valának, és szinte csikarták egyre másra a szabadsági példányt; — ez meg lévén elégnek látszaték,

vagy elégnek lenni kelleték; — ha a „kn-tyabörön“ létező szabadság eszméjít levéltárba tehették, vagy tehetik; — de ezt abba kelletik hagynom mert a szabadságnak, — mint lehet hogy a józan haladásnak js., misteriumja“ vagyon. — Csak annyit mondok: valljon nem elégednénk e meg, ha kutybőrűn egy „Józan haladási“ irományt kiadatnánk, s azt a levéltárba jól eltennők — enni nem kér — sem pénzbe nem kerül; — mert itt látom a bökkenőt, ezen kellene pedig megtörni az útat, és eszmém szerint csak egy utat — nem pedig száz egyet; — mert lassan, ugyan, de még is tova haladunk, ott ugyan a jó kocsis hajthat, de nem vágatva, hol törött az út, mert kitikkadva lovakink időtöltésre, s új erőre leendne szükség, itt halál torkánál lennének, csak tán késő — nagy idők folyama után mászandók. —

Csak lassan.

Hol kezdjem számolni s elősorozni a jelenkorunk haladás tömérdek, utó is a sok mindenégién elenyésző sok semmiséget? —

A tömeg szolt ugyan, vagy szól folyvást képviselve már sokszor, most népnevelés — most ősiség eltörlése csak várjuk — most vas-út egy parton — majd a másikon — most hídeszme még pedig nagyon furcsán — „lebilincselve“ ön magunk által. Most vallassos egybe olvadás, most nyelvünk ügye,

most nemzeti színházunk léte — majd ennek jövendője, most új nagy színház — a kicsi ha kicsi miért üres? — most nyilvánosság — szólás szabadság — most zsidó doleg — mert nála a pénz nemde? most sajtó — de nem „sajt“ — sajtó-szabadság, most örök váltság bár kakaskodni elkezdtek; de szép bár a remény 1 ha nem is kéntelenítő törvény! — most gyárok, csatornák — most kisded véd-intézetek; — most tán legfájdalmasabb a már meging felizgatott vallási dolgok, angol-magyar-intézet, csak kereken kimondva — meg ne csaljon; — utak, dolgozó-intézetek, gyorsírás, szegény Ludoviceum, — óh fáj a fejein nem mondhatok többet, de tán van még, kutassa kinek szüksége rá. —

Szegény hazám! te rólad megfelejtkezének azok: kiket a sors könyve magasb polcra emelt, mind ezeket véghez viendő? — hiszen, mondom, tán elfeledé; hogy tüstént lerogysz, még mélyebben mint most vagy e tömérdek súly alatt, — oh nem mondjátok

tán, — meg kell lenni: itt az idő — rajta — meglátandom, meddig bírja a farka

Úgy látszik, hogy minden elkezdőnk úgy e? de mit tevénk? ennyit — annyit iránk — ezt azt javaslótok, de csak mind szóval — bár az sem megvetendő; — a törvénytestületet sürgettük; — ez meghozó gyümölcsét — s hamar félre tevénk — az az majd elfejtém, hogy nem tevénk — hanem tevétek — tik — s mást sürgettettek már; — alig végzé a nemzet ülését, már megint kívántok ülést, most követ, most tisztválasztásra annyit pazarlátok, még nincs fizetve az ülési költség. — Oh! mi itt pazarolva van, mért nem segítetek ti „haladás vázai min — vagy inkább, kin-, legczélszerűbb. —

Csak rajta most, — tán már feledétek, hogy ott „hol hol nem“ fönt is, kitűzték a haladás „zászlóját“, rajta na — — — de nincs tán segély — pénz — mert az „úgy enagy ő“ — mnék berekesztése igaz; tán

itt a bökkenő? — hát hova teszitek? — hiszen „kakas viadalra“ — még nem pazarlhatjátok, — vagy tán ezt is el kellene kezdeni — persze országosan pártolandó!?

Szép ha igaz.

Most mikor tollamat talán „Hon“ készült tintába mártom; arról gondolkozom: — hogy olvastam a szobámban négy fal közt (ugyan de még se tömlöczben) mint egy író; ki olly véletlenül lett nagygyá, ha csak ugyan lett; mint én véletlenül kicsinnyé; — Írja, hogy sokszor zárkózik az ember négy fal közé, teszem a közjóért munkálandó, s ha nem csalódom ezt

ő tömlöcznek véli; — szép — mondóm, olvasóm olly embertől írva, ki csak tán a sors könyve által lett olly véletlenül „abundans“ — ba abundans, mint én véletlenül nem abundans, azután erőszakkal ugyan ha jól veszem a dolgot, de még is véletlenül „pápista“ — — azután véletlenül az a mi vagyok; — de hogy sokan meg ne ijedjenek „zsidó“ nem voltam; — mondóm olvastam olly írótól kinek könyvét, csak igazán meg kell vallani — nyakra före — olvastuk, s azt leltük, ha nem csalódóm benne: hogy szép, — s mind nagyon szép — s a miilyen szép ollyan szószaporítás; — tisztelet, becsület, de igazság is. — Mert már a selyemgubók, ha le nem sodrák, kiélték magokat, s a selyem kárba ment, de már most lepék, élik világokat, — nagyon furcsán, mert nem is esznek; tehát írunk, — ollyast: mit írhattunk vala négy ivén; de jobbnak láttuk huszonnégyen; „Stat pro ratione voluntas,“ — mondóm olvastam, hogy ő sem púpos, sem

király nem volt, sem nem szeretne lenni. Én ez utóbbi csak addig óhajtnék lenni; míg ezt kimondhatnám: hogy „Országgyűlést tartok mikor tetszik, úgy: hogy azon roppant országgyűlesi költség nem a követeknek részire; hanem inkább ki követ akarna lenni, bizonyos meghatározott mennyiséget az országnak közjóra fordítására leleendne; és a napi díjakat is öszveszedni ugyan az országban; de nem a követeknek adni azért: mert ez amaz dolog két — három hétag egyik táblától a másikhoz utasítattik; hanem országi takarékpénztárba tenni, s azt a Nemzet előmozdítására, boldogítására rendelni; és így reméllem (csalódhatom én is, mint ön) hogy lenne miből a közjót előmozdítani; — és a Megyéknél, rendesen öszveszedendő hol követ — hol tisztválasztási közös „párt“ költségeket, (tudhatják mennyire megy) ugyan azon megye; vagy te alvó kerület, len javadra forditatni parancsolnám, meghagynám, és célhoz hajtatnám “ —

Eddig tarta királyságom — úgy érzem magam mintha spékelni akartak vala — most véghezletlenül köszönöm. — Magamnak mitsem tarték? de igen — azon olly ritka kincset: a „megelégedést.“ — Na Urak! Úrifiak! Asszonyok! s tik Leányok sokan vagytok, kik most szerettetek vala hozzám jönni; mit gondolnak, mondomb, mind annyian, jól vittem király. Ságomat?

Mindenkinek kelletik a természettől eszének s belátó tehetségeinek lenni; csak azon furcsa kis különbséggel: hogy mi ennek fehér, az tán amannak fekete; — s mit ez jónak, amaz talán rosznak; — s mit ez életre hozónak, amaz sírba döntőnek vél s makacsul itél; így van itt is: én szinte látom a „collossal statuát“ emeltetni számomra, nem azért tehát, mivel ez amaz művész fellegvár talentuma mellett is alig e szinte látom az utókort s ennek porból kiemelt lényeit; mint áldják a már engem bédérett csendes sír alatt

való nyugtomat; azt tán csak elismeritek, hogy így lenne miből a közjót előmozdítani. — Tán azt mondják, vagy ha szégyenük (mint én is) kimondani, csak gondolják: hogy ki se menne követnek! — ezt tán csak a rögtöni meglépés mutatja — nem hihetem, nem hiszem soha, még ha ütnek is; — pedig egyszer vertek meg Pesten a második deákban azért: hogy még nem kaptál verést úgy e fiam — na csak hármat kapsz a toronyban; t. i. olly okos tanítónk volt, hogy, ha jól jut eszembe, pályatársaim mindannyin ütleket kaplak ez évben ha nem az oskolában, tehát a correpetition a szobában, (L..... hívták, ha jól emlékezem névről) mert itt kezdődik a szabadalom, mint ha nem mindegy akárhol ütik — a posteriora, ha már csakugyan ütik; — tehát lát-hatják, hogy püföléshez nem vagyok szokva, de mondomb, még ha ütni akarnának is, nem hihetnem, hogy követek ne találkoznának, és — nem akármillyenek. — Mert csak az tudja, mi az egészség — ki súlyos beteg; mert csak az

tudja mi a szabadság, ki nehéz bilincsei közt szenvedve sorvad; — mert csak az tudja, vagy érzi keblében, mi a törvényhozás tagjának lenni; kit olly véletlenül tilta a sors ettől: mint véletlenül adá azt annak.

Képző-erő.

Látják, még mi nem jut eszünkbe. — Én a királyságomat, mit az előbbeni czikkben viseltem egy kicsit, vélem elsőnek eldönteni.

Oh! a képző tehetség, ha kinek jó helyén van, szörnyeket varázsolhat elő. — Némellyik-nél, hogy ő most tömlöczben van, mivel szobájába zárkózva dolgozik a közjóért, vagy akármíért; — másoknál, hogy csak ő egyedül a haza istene; — a harmadik azon töri eszét mikép lehetne kétszer kettő nem négy, —

hanem huszonnégy; — a negyedik azon töri eszét; gyapjamat beadóm a társaságnak, valljon ő csal e meg? — vagy én? — Meg az ötödik azon gondolkozik: valljon nem jobb lenne e külföldön költeni el pénzemet; mivel hon mit sem tehetek: addig a 6. tán századik is azon sopánkodik: mit legyek, lássák, egész nap dolgozom s alig élhetek az enyéimmel; — Még ollyan is lehet, ki azon sopánkodik: nőtelen vagyok, háromezer pengőforintom is van évenkint, — de több kellene, de itt olvasom az „óvás“-t—nem adnak többet pufra, az öt lóból, négy; a négyből három lett és mind eladtam már ezt kocsisommal együtt; a bérkocsi nem állhat regtől éjfélig a szeglet-háznál; vége mindennek — desperálok, tüstint leugrom pedig most már a második emeletből — az istenért ezt ne legye. Ha egy ilyen valahol létezne, én egy tanácsot adnék neki: hogy a már úgyis nem sokára orratlan „nimfától“ szökjék el. — Míg ezen nőtelen így sopánkodik; addig mások minek tartják őt

azt nem mondjam meg. — Meg a kilenczedik
azt meg nem foghatja, s szegény fejibe nem
verheti; miért nem tud ő is írni valamit; ad-
dig a tizedik két tuczat ívnyit ír, s mégis
kevés neki, de híjába, mindenkinél szabad az
akaratja ha nem teljesítetik is.

Ostoba mint liba.

Midőn a Capitoliumban, nem azok tevék a lármát, kire a vigyázat bízva lett; — hanem a ludak; — akkor mondomb, mikor a véletlenül ott békárt ludak menték meg a hazát, — pedig fogadok, ki magyaron kívül mászt is tud, — nem titok előtte a ludakról való közmondás. — És bár ostoba mint liba, még is a liba menté meg a Capitolium, s általa a haza elbukását. — Ha már teszem a nevezett, s már boldogult ludak helyét, egy ember foglalta vala el; ez könnyebben megspékelhető lett volna: — mint az ostoba libák „gágogásá-

nak zaja elnyomható. De ez mind elmúlt, s bár eltemetve látszatik a sors könyvében: még is él. — Ebből csak azt akarom kihozni: hogy a miilyen igaz; hogy ostobák által ment e mondóka Capitolium; ollyan igaz lehet: hogy bárminő jó szándékot, jobb célt, s legjobb (igyekezetei is táplálja ki keblében, — ha már csakugyan erre lenne kijelelve — bár minő roppant eszme tehetséggel bírjon is, mondom — bár mindenkigondolható boldogító jót éltessen is szívében; de csak épen egy hibája legyen, vagy van: talán (ha nem csalódom) az ügyesség, alkalmazás, modor nem illő helyeni mozgásba tétele, — minden kigondolható jó szándok, szív, és akarat mellett is eldöntendi a hazát, — és inkább szeretett vala ostoba liba lenni, — ha t. i. egyéb szándéka nem volt: mint nemzetét boldogítani — vagy megmenteni, — mint így emberi alakban libákhoz, még pedig az úgy tisztelt „ostoba libákhoz“ illő dolgot követni. —

Díszkijövet.

Lám! fel-fel nyílik a sors könyve, az az ollykor-ollykor ki-ki nyitja száját, (tán nem hiszed, bizonyítsd bej az az néha-néha egyet-egyet fordulván lapjai, az ott a tömérdek parány közt lappangva kullogó nagyok csak úgy bugdácsolnak ki czigánykereket hánymára, ez anyagi földünk felé. —

Soha szerettem vala mást látni: mint akkor a sors könyvét, midőn a Római libák gágogva jövének ki belőle; mint ha jól nézzük; év-

évkort okozandók. — Lehet, hogy valamelly nagy, ki tán a holdat is meghódította — csak hogy én nem tudom; — vagy olly nagy í ki a sorskönyvből való kiléptekor látá hazája sírját fátyollal takarva, s látá a tüzet is, min olvasztandó lön azon anyag: mellyből a lélekharang öntendő lett volna, hazája halálához csengetendő, de ő azon tüzet eloltá örökre; — vagy olly nagy: ki a haladás országában minden felfalni kívánt egyszerre; — mondomb, szörnyen szerettem volna látni, hogy minő szemeket vethettek egymásra, látván, hogy a pályatársok libák, — még pedig az úgy nevezett ostoba libák; — s még is tán nagyobb jó, s felségesb üdv hozásra lennének szánva, mint ők; — mondomb; hogy csak ezen látvágy vala még a ki nem elégíthető kívánságom. — —

Félek, netalán alkalmat adjak, ezen még tán sohase pingált eszmét; — bocsánat, ha hogy már le volna rajzolva, s csak én

volnék azon szerencsétlen, ki — bár vágyom e látásra legnagyobb — még sem tudám; — mert meg vagyon írva: „Turpe est nil discre-re velle“ és én örö mest tanulok; — félek tehát, netalán valamellyik rettentő pictornak okot adjak egy pár órai rajzvezésre: —

„A római ludak, és több más nagyem- „berek sors könyvéből való díszki jövete-léről.” —

A fördők hasznosak

Van császár-, van király-fördőnk s közel egymáshoz, és mint hallom, egy bérzője van; de van más fördőnk is, — vannak emberek, kiknek az orvosok azt javasolják: hogy nekik csupán a császár-fördő, másoknak csupán a király-fördő leendne hasznos, de minden egy, mondják továbbá, mivel a viz majd csak nem egy, csak hogy a császáréba messzebb-ről, de több is foly. Léteznek ollyanok is. kik minden javaslat nélkül, magok ösztönétül a császár- vagy királyfürdőbe hivatást érezvén kezdettől véig oda járnak. — Vannak, ha

nem csalódom, ollyanok is, kiket bár hogy biztat is az orvos a császár- vágy király-fürdőbe-menésre, hiszen önhasznára leend, mondja neki; de ezek megátalkodott makacsok; — s lehetetlen őket a császár-fürdőbe való menésre venni; én tudnék példát, de nem mondomb meg: mikor láttam, hogy néinnellyek azon makacsok közül megbánták vagy nem érezték olly hasznosnak azt a másféle fürdőt, és csak hamar a császár-vagy király-fürdőbe rándulának; — s furcsa, s szinte nem tudom hinni, hogy ott olly jó volna, — már csak megvallom az igazat, — néha ollykor majd hogy rá nem szántam magam megnézni, nem éppen azért, hogy császár-fürdő; hanem mivel U. Linim oda jár az apósával fürödni; mondomb, nem hihetem, s meg nem foghatomb: mert még soha sem láttam, hogy valaki a császár-fürdőből, — a másikba vissza jött volna. — — Én ha akarom, ismerek egy embert, ki határozottnak jelentette magát, s elszántnak, (pedig már be is csukták érte)

hogy ő csak abba a másik fürdőbe járand, s erre meg is esküdött vala, de csak azt javaslák neki, hogy jobban hiendik, csak ne esküdjön, mert az ember gyarló; na de ez elmúlt, időmúltával véletlenül öszvejövék vele s kérdem — honnan arról? s zűrzavarosan azt felelé (mert én a császár-fördő felé mutattam) hogy csak egy kicsit a császár-fördő „tájékát“ vizsgálá, mert már szinte bele unt abba a másik fürdőbe s hogy ott nem is lehetne olly kényelmesen fürödni, mint a császáréban. De ha nem csalódok, ollyat is esmerek, ki szóval ugyan a másik fördőbe; tettei pedig alattomban császáréba jár

De ki tehet ellene, mindenkinél megadaték az a szép „akarat“ — s ha kinek pénze nincs, vagy van, de nem elég, megyen fürödni a császár-fördőbe; — furcsa az is: — hogy mentül tovább fürdik ki ebben a fürdőben, annál jobban dagad a zsebe, s annál hegyesebben jár. .

Itt magyarok laknának!

Egy író nem éppen a legroszabbul jegyző meg: hogy minden népnek saját bálványa lévén: mit t. i. imád, és így nem nyelv után, hanem saját bálványaikról kelletik a népeket esmerni; — és szinte sajnálatra méltó azon algíri orvos, kinek egyvalaki beduini rojtos szűrét megrántván, azt mondotta: „a nyelvet hallva, könnyű kitalálni hol vagyunk.“ — Valljon, mellyik röndöt igazabbat e kettő — közzül? az e — ki szemeit behunyva hagyá,

vagy tán a másik, kinek teszem, hogy a szeme nyitva volt? és nem vakon okoskodék; — nekem úgy látszik, s annak a pártját fogom, kinek szeme hunyva volt. —

Így van ez! mert ha azon orvos, kivel a fentebb említett író olly véletlenül találkozók; mondomb, ha azon orvos, vagy akárki idegen — Édes, — gyönyör, — egyetlenegy — szabadság s ősi alkotmányokkal teljes magyar hazánkban utazott volna; — az ő terve szerint százzszor nem, s egyszer elveszthette vala fogadását, — mert száz közzül csak egyszer hallott vala magy ar szót, de ő maga sem akarván hinni, — úti kézikönyvét megpillantván a mellette ülönek ezt mondotta volna: „Itt magyarok laknának?“ és én azt felletem volna neki: „azok laknának, vagy tán laknak is“ de a főbbjei azt mondják: vegyétek be a német nyelvet, mit már tenni kellett, tegyétek újra, döntsétek magatokat a sírba, mellyet már én láték ásni számotokra,— később

majd megint virradni fog egy darabig, kapasz-kodni fogtok a tetőkre olly sebességgel; hogy ezéllal ugyan, de vég nélkül kifáradván a szírt alatt levő örvénybe visszaszédelgtek. —

Csak tíz évvel is ez előtt ki tudott magyáréi? a pórnép ott, hol az előtt is magyar volt; s ezeknek a németet mikép vernők agyokba? nem tudom, oskolák általa fiaiknak, de valljon minek tanítanék a német szót kivétel nélkül, vagy tán hamarább tanulhatni a németet, gyermekknél értem, kiknél úgy hiszem mindegy; vagy tán vele beszivnók a műveltséget, úgy, hogy azonnal, mihelyt tudnák a németet, már müveitek s gyárnokok születnének, azok ám „Svábok“ lennének belölök, de ez csak futó eszme volt, mert azon nagy idő múlva, ott sem volnánk, hol — most vagyunk, mert már feljőve hajnal-csillagunk, a haladás ösvénye csillámuk előttünk, csak ballagjunk lassan, mert még sötétes az út.

Tíz év múlva, ha azon jó orvos a nem rég hanyatló, mint egy nagy monda „hanyatló szép hazám, — miattad vérzek én“ de szinte már virulni kezdő hazánkat meglátogatná, remény — azt mondhatnék neki: „Itt magyarok laknak“ — mert bár tömérdekben kutatónk ugyan, de nem haladánk sehol annyit, mint nyelvünk ügyében.

Más kárán tanul az okos.

Régi — s ó világba pillantok vissza esz-méd most olvasóm — nehezen van ott: hol enyém; — de oda hurczollak — jer. —

Midőn olly soká harczolának a görögök: s nem látónak módot Trója bevételére, csaláshoz fordulának, — s a gyermek, kit a pásztorok megfogának, ravasz vala, rá bírni a trójaiakat, hogy a nagy fa-Lovat vinnék várukba, a kapufél tehát szétbontva; — a

fa-ló a vár közepére helyeztetett. — Mi történt tova — Virgil eszméit tudnunk kell — elmondani nem szélöm. — Csak foljtatólag azt jegyzem meg, hogy tán azért csalódtak Trója hősei, mivel még nem lön módjok írás kárán tanulniok; — okoskodjék rajta, kinek nincs más dolga. —

Midőn a fa-ló által elpusztult Trója várának maradékai, a hét dombon építendő várost már lakták, egy közzülök azon okos megjegyzést tévé: hogy, pajtások! ha asszonyaink nem leendnek — elenyészünk mint Trója vára; — már nem tudom, hogy miként történt, de ennek igazat adtak; — kértek tehát a szomszédoktól, de kérésük mint rablóké nem hallgattalék; tehát cselhez folyamodénak, mivel ők mái tanultak a magok kárukon, másokat is ezen hálóba vonni szélük vala; az úgy nevezett kürjátköt (circus) hirdetvén, a szomszédokat nézőkül csalák. Csak hamar Trója maradékai, bizonyos jel-

re a nézők közzül a nőket rablák, csak mivel nekik ezekre volt szükségük, ki mondja, hogy nem szeretett vala csupán látványból ís ott lenni, s ki szőke, ki barna hajút ragadni — látni — tudom, most sok gondolja: — én is elrablanám Linimet; — na de ez tán megint ábránd, — ki hitte a nézők közül e cselt; a nők, a mint látszik, szerették vagy szeretik, ha elrabolják szépen őket, mert tudjuk, hogy a lett csata közt a Romaiakat az elrablott nők menték meg. Ezek szinte viszsa látszatának adni a kölcsönt, mellyel ő rajtok a csalárd görög teve. —

De mink, bár késő századok után, midőn a sajónál igazán semmivé tételezett a magyar; okulhattak vala már ekkor is; és az elő-idők folyamatjából láthatták: „hogy a viszálkodás és nem az egyetértés dönti a hazát“ Midőn később a szalmatüz álgyük szájához sodró a magyart; mert bár sajnosan megtörte ugyan, és bár posványba fojtá *kis* kiráyat; de még is annyit szabad a szép múlt

fejében megjegyzenem: hogy akkor is a szalmatűz a féktelenség — a zablátlanág dönté a magyart, mert a kaján félhold tudta bizonyal azt: hogy a magyarnak csak szalmát kell mutatni; tüstént rohan neki: — mivel tüze nélkül nem élhet; mondomb, tudta azt a csalárd félhold, hátrálván tehát az olly hamar harapodzó szalmatűz elől, a szalmatűz űzőket az ágyuk tátogó szájaikhoz vezetve, — eltemeté. — Okulhattunk volna hát már mink eleget. —

Ki hitte — mert gondolni lehet — valamiben a Bátoriak faja kormányzá a lengyelt, hogy azt majd így fogják az iskolában — mert én így tanultam — még idővel tanítani: A lengyel három részre oszolván; az egyikét megtartá az OSTRIA. a' másodikat elrablá az OROSZ; a harmadikat viszont rabláa BURKUS.

Osztozni szép.

Elfeledem azon vállalkozó egyikétől, ki mint fentebb mondám, a sors könyvét látta, s mivel magy ar nyelven látta, tehát olvashatta; — mondom, elfeledém megkérdezni: „valljon nem látott e valami jelt édes — szép — szabadság teljes alkotmányos — gyönyör magyar hazánk három vagy akárhány részre oszlásáról? Hiszen az osztatlan testvéreknek bár a közös keresetök közös legyen ugyan, de egyszer majd felosztják,

ha rá gondolják magokat, szabadságukban áll, még ha mindenki is kötelezte magát; közös visszahúzás után széjjel osztható leend, mert osztozni, ha van miből — jó *is*, szép *is*. — Mivel pedig azon vállalkozók egyike — mint rémlik nekem — roppant hiteles hirlap-író vala; — nagyon óhajtanám — vagy inkább óhajtottam vala — olvasni erről írt — ha írt — „Vezérczikke él“ gondolom azt mondotta volna; hogy csak a kelet végképeni eldön-tésétől függvén minden — na akkor lesz még osztozás — mi pedig tudván, hogy „kelet hazánk“ — tudni fogjuk, mit kellessen tenni, mintegy író jegyzi meg: még eddig csak mint »quantitas incognita« a theoriákba — és pró-fétákba nagyon illő. — Én pedig azt mon-dom, hogy nagyon is „cognita“ lesz azt osztozásban, vagy szétszaghatásban. —

Én volnék az első.

Egy ifjút esmerek, ki bár az élet minden rósz, s bal oldalát, de a legfőbb — mint mondják „gyönyörét“ még nem élvezé; — útmutatója — mint ő mondá — neki ki sem vala, a bal sors elszakasztá őt még mint piczint szüleitől, — s így a maga kárán sokat tanult, de nem czélom sorsát tovább bójgatnom — majd tán leend még idő — de csak hamar a nagy világ, a csalfa fény

elébe kelleték lejni — mert hazámat „monda“ ború fődé. Kérésemre hogy folytassa csak tova, mert vágyom hallani. — Két embert esinérék hazámban legelőbb, nyájasak s leereszkedök valónak ők. — Az egyik folytatja az ifjú — azon két ember közül naggyá — s hatalmassá születve lön; a másik kicsinnyé, és egy ideig észrevehetetlenné; míg ama nagy tiszta keble önzéséből hazája jövendő boldogságán tanakodva, azon évkorban legtöbbet tőn. — Fáradhatatlan munkás, adakozó nem szóval, hanem tettel — sokat tőn mondóm, és a népraj szinte imádá őt,
— bár ő — tán — ezt nem óhajtva, de rajta nyugodtunk lenni látszaték; — szóval azon nagy igazán nagy, s mint illyen ő tudtommal soha volt se túl - kormány, soha túl — haza embere, ő azon legjobb — legigazságosabb bár ellene ki mit mondjon — közép utat követé (média tenuere beati) s így nem várhalá mást: mint hálát utókorára azon néptől, kinek olly sok jót tőn. —

Több évekig- folytatá azon ifjú — azon nagy élt úgyan, de csendben, lehet hazája jövendőén gondolkozó; még azon említett parány a népraj tömkelege közzül kibukva — oily naggyá lön; hogy bár hol hazámban nem hangza inás; mint azon kicsinyből lett „nagy” — ki olly naggyá lett: hogy ha a naggyá szülöttet mint mesterét nem tekinlé, — azt — kény e szerint — hatalmában lévén egy nyilvános közszeretett! eszköz — legá' zolhatta vala. — — — „De nem tévé.”

lm, foly tatá az ifjú tova: Azon nagy a már olly sok évek után való álmából, csak egyszerre föleszmélve; szinte tán azt akará mondani: „még nem haltam meg” — de ő itt nem az igazi halált gondolá — bár e ket-tő közt kevés külöombség — ő a szellemi világban létező halált érié: — Mert bár milliók is éljenek e földön; „de ők csak testileg élnek — ritkát ösmerünk szellemileg”, mon-dom látá, mikép már a tanítvány — mint nem

ritkán történik — fellebb haladé a tanítót; és csak ő emleget telnék ő mindenütt, pedig ő nem teve mitsi m hozzá foghatólag a tonitóéhoz — ez — ki merészli tagadni hogy — nem esik nehezen? de a tanító csak hamar föleszmélése után — bár nem lehet mondani, hogy valaha szunnyadt, — mert álmában is nemzete volt első — — csak rögtön mondomb, egy „papír mennykövet“ külde a tanítványnak, de mivel ez már szinte maga is tanító volt s roppant sok tanítványai valónak, ezek sajnálták őt: s „bú-elfeledésül“ egy pár szomorú nemzetit huzatának neki — s roppant vil gosságot csilláiénak tömérdek fályákkal, hogy ha netalán a rá ütött „papír mennykő“ által a sötétségbe lezúzaték: — felvilágosítás „homályba borult elméjét“ —

Béke köztetek.

Az idők múltak: mintegy *bogát* mondja:
ügy műlnak éltünk
Arany álmai
Mint kies tavasz
Gyöngyvirágai.

Azon ifjúval újra öszvejovén; kérdeztem tőle a két nagy közti vita végét; — s azt feleié: hogy a tanítvány viszonzott ugyan egy kis mennyköt a tanítóra, de elesmérte: hogy ő a nagy, s érdemei nagyobbak s azért azon

elsősségét, mellyel ő akaratján kívül szerze, sem nem óhajtá soha, sem tanítója személyét néki tépni szándoka nem volt, — magam is — folytatá a tanítvány — a nemzet legnagyobbikának vallom őt, én szándokom nem vala nem is lesz soha, mesteremmel a síkon szemközt találkozni, mert ő a vezér, kinek oldala mellett ohajték lenni, tehát első; mit halhatatlan érdemeinek bár ki, ez ébredni kezdő nemzet fiai közzül megadni köteles, s mindég megadni tartozik, — Felszólítom én! ki merészlendi tagadni véleményemet, s mondani, hogy nem igazat szólék? bátor szem, beszállandok vele azon síkon: hol az igazságnak — érdemnek — erénynek — de nem a képmutatónak patakja harsogva csordogál.

— De vigyázva s meggondolva szólítlak fel Föld m! csak akkor állom helyem a csatáren meg: csak akkor leendek szavamnak ura, ha ellenem ezt izeni nekem: „Jer a tőled kijeult síkra; mert már megvizsgálám azon nagy tetteit: de kicsinynek — paránynak,

érdemtelennek találtain azt.“ Ekkor ha ezt ki merészli mondani, nyílt sisakkal szállandok szembe várj! — Mert bátor tudom: hogy nem lehet erény, nem érdem, nem semmi tény minek két oldala nem volna, azaz: más-kép — nem lehetséges lenne e kép magyarázható — mert a belátó tehetség minémü* sége adaték ugyan tán mindenkinél; de mennyisége határozhat csupán — de én tudom, hogy a csatáren a helyem a hegytető leend, a tied bajtárs: a hegy körzötte völgy; — *s* könnyebb leend nekem felülről reád bocsátanom a nyilak záporát. —

Az ifjú folytató tova: oh sokszor fút már rideg szél a mezőn, kiszárasztva a rajta levő növényt, hogy lekonyulva kénytelenítették hajolni a földhez; mellyből eredetét vévé: de csak hamar újra éledek a reá következeit tiszta harmat nedvétől. — Többször fődé horú hazámat, melly a viszálkodás csatamezejéről jönni látszáték, de ollykor hamar ollykor csak — de még is — a sírja szájánál

eszmélve föl, az áldott „Béke“ magvait hintvé el. — Mert minden fúni látszatik a sorvasztó szél, melly az emberek keblén keresztül dühöngve szaggat; de a „Béke“ ez csak egyedül az, mi azt semmivé teheti. —

Mert minő egyetértés, közjóelőmozdítás létezhet köztetek, „Béke“ nélkül — úgy volnátek öszverefüggve, öszvekapcsolva — rémlük nekem — csak egymással: mint lovag — lovával.

*Ébredjetek!
mert már egyesülte haladunk.*

Egy író így szól: — Ha egy hosszas szárazság után, csöndes eső a száraz földre hűl: azon föld hathatósan issza az ég vizét, s általa új virul snak ered: így ha egy nemzet hosszas szellemi szárazsága után — eltemetve szinte — a már sir szájánál reá esett szellemi eső által még is föleszmélve, tova ballag az olly elkéssett utján — bár jobb — ha lassan — de életnek ered. —

mert már egyesülve haladunk.

Egyszer egy utazó hegyet kerülni nem akarván, neki-ment; vidám vala magában, czélját hamarább érendő, de szűk, keskeny útjában egy szikla lehemperegve további bátor menetelét zárá. — Bár meghökkenve, reményle mégis elmozdithatónak — újtát így majd folytatandó — de egész lankadtságig munkálódván — a sziklával nem daczolhaték — látván ezt, szomortul leverve: — Mit tegyek, monda, im az éj ezen magányban lep, minden élelem, minden födél, minden segítség nélkül, azon roppant eszme ötlék fejébe: hát ha e zordonnak vadai reátn bukkannak, élelmükéi keresendők. — lm közéig egy másik utazó, ki megtévéen azt, mit az első, de gyöngének érzé magát az akadályt hárítni. erőt-vesztve lankadtan üle le pipára gyújtván. —

Így jövőnek többen; de egy sem daczolhaték az erővel. Utó egy, „itt is csak egy“ kit tán csak azért külde az ég ura,

mert már egy egyesülve haladunk.

vagy tán csak azért terhelő meg egy kicsit jobban a koponyát, hogy a többi stilt pázó hollóknak vedül szolgáljon — ki szembejővén, a többi visszamenőkkel, tudakolá; valljon nem ügyekeztek e közös erővel azon akadály elhárítására? ekkor eszméiének föl a többiek — „igaz biz az” mondák *magyarul pipájokal* letévé—jertek s lássátok mit tehet az egyesült erő!!! de halkai haladjunk addig is, mert csak ott leend szükség az erőre. A közössnek azonnal engede a szikla — s Békében folytaták útjokat. — Az utazók mi vagy unk; az üt a haladás útja: a szikla azon nehézség, mi azon haladás útjában fekszik. —

Ha egy fa magában áll; csak hamar a szelek dühétől szétszagaggattatik, és hivatása ellen, hogy felhatott vala lekonyul a földhez közel, mellyből eredt. —

Ha egy növény magában áll; össze— aszik — öszve— szárad s csakhamar elvész —

mert már egyesülve hal adunk.

kihal — mert nincs — nem lelhet semmi menedéket a nap égető heve ellen.

Mi gyengébb mint veréb, fecske, debálor ha a vérce jő, azon gyengék bátrak egyesülve elűzni őt. — Azon kis madarak mink vagyunk, a vérce az akadály a haladás utján, vegyünk tehát e kis madaraktól példát s ne legyünk mint az egyesfa, vagy növény.

Mert meddig csak —,(a) nagy vállalat vagy zsebém telvek“ példái szerint önhasznunkat keressük: a haladás pálya távol leend tölünk. Szóval kelletik ugyan — eszmém szerint — előmenni — mintegy megpendíteni — de nem trombitálni — de ez, ki szolt, kezdi a pályafutást; kezdje tehát, ha szükség, az adakozást is. —

A látszat sokszor csal.

Ezen eszmém, földim, onnan jőve: hogy egyszer — nem rég — Pestnek másodrendű kávéháza mellett, az úgynevezett szénapiaczon egy barátommal P. sétáltam — sétáltam, mondomb — mert ollykor megesik hogy csak járkál az ember, mindegy azt mondod — óh nem — mert, kinek elég pénze va'h, sétálni menjen; kinek nincs, az jobban tesz — ha járkál, na de szerencsére akkor sétáltam; — felénk tárta egy nyomor

alak — azon kávéházból, mellyet az epe-mirigyes időszakban öszveromboltak, azon kávéházból, mellynek, ha nevét nem tudnám, nem volnék képes megmondani, hogy „Két pisztolnak“ hívják — gyors léptekkel keresztül kasul a nyomatlan havon; — hogy találkozhat ollyan, ki ezen is csodálkozna, hogy a nyomatlan havon tőre felénk, csak megmondom hogy ősz apánk vala szerencséje éppen ekkor e földön szállongani fejérbe burkolva magát, na de ne csodáld ezt is, „tél“ volt tehát; — s csak hamar nyakon ölelke barátomat, panaszkodva jelenti, hogy fázik, s négy krajczárt esdekel egy „halbszájtlira“ hogy majd ez felmelegítendi — az akkor is káprázó szemeiből kivehető — részeg főt, de — roppant csodálatomra, mondóm, roppant csodálatomra, — barátom tagadva felel, mondva: „Nem szégyenli magát ez esmeretlen előtt — reám mutatva — lám most is részeg“ de csak hamar engem is megölelvén; hogy ösmerne jelenté, hogy

ő már mulata velem poharak ürítésinél — ha azt hiszi az „úr“ — mint barátom monda — szinte csalatkozik. Én meg akarám adni a négy pénzt, de barátom tiltva mondá: hát a rosszat ápolni akarod — s mink sebes léptekkel elhagyók, kérdezve barát ómat: hogy tán csak gúnyból — mi nem ritkán történik — adták azon nyomorultnak az „úri“ czimet? hát valóban nem esmered őt. Lehetetlen — nem akarám hinni, ha szemtanú nem lettem vala őt egyszer a fent említett helyen látni, részegen emlegetni czimjét. — Seregeknek ura! akarám kiáltani — „hát ti urak! nem dughattatók e el ezen pályatárstokat, a napszámosok szeme elől“? mert mondá barátom; hogy ollykor a napi-bérből dőzsölve, korcsmában ülő zagyva nép fizeti neki a halbszajtlikát, nem juta tán eszetökbe: hogy ti voltanátok az elsők, s az elsőktől vétetik példa, bár ha teszem — de nem is óhajtók többet köztetek — ez egy csak hát, de ő azt hirlelé részeg fővel — mert józanul sohasem lát-

tani — hogy ő kiváltságos, s ő ezért hivatalosnak is kijelenti magát a korcsmában, mert neki joga van szólani — az ország dolgaiba.

Oh te sors! és sorsnak sorsa!! hát illyet kell látnunk a haladás országában!!! — ellenem nincs szó — nem is lehet, mert igazat mondók, — és a régi közmondás elavult — s ezt is csak azért mondottam; hogy ne gondoljátok ti *nagyok* hogy igazi *nagyok* vagytok! ritka kincs köztetek. — „De hála Égnek van“ van mondom, de kelletik is lenni.

Itt úgy e engem csalt a látszat? de ki hihette azt: — mert gondolni minden lehet — hogy azon személy ki ott iszik — még ez semmi, mert bár ki is iszik — de ki ott részegen iszik — — és ki ott nem a magából iszik, hanem a közösből tán köznevetség okáért; — mert nekem is hatalmamban lett vala őt még jobban lerészegítni.

De kész volnék azt, ki illyest tenne, agyon verni — sajnáltam szegényt, módomban nem volt segíteni, mert a világ zajától el kelle vala őt vonnom, hivatásához kép tartanom; de ezt képes tenni nem valék. — —

De hát miért ez mind? — tán nem ide való? — de igen: mert nem elégszik mindenki meg egy volt „bogár“-ként nem óhajtván egyebet: minthogy csak a nap melegítő heve hadd sülhesse őt. — Oh többször színlel az okos vezér hátrálást — de nem gyávaságból. — Midőn két útazó — látá modulatlanul feküdni a Nilus partján a Crocodilt, hogy gondolható — hogy egy perez múlván martalékja leend. A kamrába zárt kandúr megúnván az egerek után való vára-kozást, döglöttnek látszólag hever: s az előjött egerek játszilag ugrándoznak a hátán; im egy gyors szökés, és a csoport egér a csatatéren marad. — Ott nézd egy alak részegen közéig szánakozásra méltó külszin-

re, kit gondolsz hogy legyen? ugye egy munkást, ki előbb leissza magát, s úgytánczolva-megy az övéi közzé; csalódó!, ha hiszed, mert kiváltságos, ki a csapszékben most emlegető egy halbszájtiért hivatását. — Ím közéig zarándok, neked tévedőnek utat mutatandó, vezet már a rengeteg belsejébe, de az utazó türelme már elfogya, két annyi dijt ígér neki, csak útmutató legyen — minden járt csak várj, még nem jöve tán az óra, hogy utazhass az örökkévalóba. — Tüstént megmutatom az utat, mond zarándok, midőn egy gyilok döfes földre teríté őt! — Te boldog-gultutas, miért hivél olly könnyen a lát-szatnak.” —

Ím egy raj — csak nem rég eresztre anyától ki új életre szálni; kezdi szép virágzásban, és életben pályafutását, jó helyzetben véli magát, közös erővel munkál, hogy a szerzett méz — a reá következhető zordon időben — közös legyen. Békében élni véli

magát, mert előrelátó tehetsége nincs — szánom szegényt nagyon; — mert én látom amott a hegycsúcsra tartó három medvét, magok közt a raj széteszlásán már kibékülve.

— Szegény raj! azon három medve, melyeket mézedet, úgy szereti, így osztand el, segítnelek, de erőm vagy is inkább Beregh megyei fortélyom nincs — a medvék kivégzéséhez. —

Mit jelentsen ez?

Bár mi történt is még, kelleték annak élőjének lenni, mi azt megelőzé.

Ha zivatar közéig, mit jelentsen azon zaj, s zúgás mit hallhatni; mit a felhők szinte maguktól mozgásba tétele? —

Ha a nap feljövetelhez közéig, mit jelentsen azon ezernyi szín, mit az égkörén szem-

lélhetni, és mit az, „hogy a kelet szinte tűzben lenni látszatik.“ — És mit jelentsen azon számtalan külön-nemű eszmék, gondolatok, mellyek a szellemi világ körén felfeltűnnek, és szaporodnak? nem mást: mint azon világ — „Nemzet“ — felvilágosító napjának feljövete, lét és előtűntel!

Hazám! bár bal sors vezete kebledbe engemet, s bár elenyésztem veled együtt a Sajónál, de tán csak azért, hogy újra jobban éledjünk. — Nem látod tán feltünni körödben az élet — közjó — erő — tudomány stb. szóval a szellemi világosság napjának hajnalát, ballagva komor lassú léptekkel regg felé; amott utadban egy szikla lesz; elzárva haladás pályádat, — s nem hiszek én legalább Josuénak, hogy megállíthassa a napot; — ott segédkezerekre lesz szükséged; — íme — bár kevesebb mint „morzsa“ de itt az enyém is.

Ha, ne talán ollykor-ollykor homály leplezve szólék, azt csak azért tevém: mert bár kit sérteni nincs szándokom, bár néha csak egy köhentés is árthat, arra magyarázható t hogy gúnyból történt; bár sokszor a hang véletlen felebb emelése arra magyarázható lehet: hogy parancsvágyból, vagy az előfordult tárgyak megvetéséből legyen mondva. — Oh néha ohajtná az ember, ha ki tarthatná keblét, megmutatandó, hogy az ollytiszta: mint azon átlátszó harmatcsep, mi a már égő naptól hanyatló virányra száll s levelein lebegve élteti azt; — vagy mint azon légtisztaságu üveg, mit — a párisi boltkirkatban megpillantott ritkaság után mutatva, — betörsz. —

De földim ez néktek nem adaték! még ollykor. ha mondjuk is: „csak érted élek hazám” érted áldozom csep véremet,“ nem hiszik azt felelve: Az idő folyama mutalandja meg; mert a “r a n g” az minek furcsa „M i s t e riált f ö r d ö j e” vagyon..

A csak most boldog házaspár azt mondja egymásnak: „Szeretlek” ritka többet — okosan — mert csak a nagy idők folyama mutatandja' meddig. —

Pesten, Jul. 10-én 1841.

Keletrajból egy bogár.

Tartalom

lap.

Ábránd-kép	3
Nagy vállalat	5
Nem bánom, zsebeim telvék	9
Ősi nyilv.....	12
Tán való	14
Úgy e nagy Ő?	16
Köszönet	18
A vad mén	20
Egy ember	24
Kutya bőr	27
Csak lassan	29
Szép ha igaz	33
Képző-erő	39
Ostoba mint liba	42
Dísz-kijövet	44
A földök hasznosak	47
Itt magyarok laknának?.....	50
Más kárán tanul az okos	54
Osztozni szép	58
Én volnék az első	60
Béke köztetek	64
Ébredjetek! mert már egyesülve haladunk	68
A látszat sokszor csal	72
Mit jelentsen ez?	79